

Yttrande

Datum
2023-10-31

Diarienummer
3.1.17-01099/2023

Regeringskansliet
Landsbygds- och
infrastrukturdepartementet
103 33 Stockholm

Lägesrapport om marknadsläget i jordbrukssektorn den 31 oktober 2023

Jordbruksverket har fått i uppdrag av regeringen att varje månad lämna en lägesrapport över situationen i den svenska jordbrukssektorn.

Sammanfattning

Faktor	Senaste månaden	Senaste året
Världsmarknadspriser jordbruksprodukter	Små förändringar	Ner
Världsmarknadspris för olja	Små förändringar	Ner
Svensk produktion – animalier	Små förändringar	Oförändrat
Svensk produktion vegetabilier		Minskning
Svenska produktpriser – vegetabilier	Fallande för foderändamål/stigande för livsmedelsändamål	Ner
Svenska produktpriser animalier	Oförändrat	Ner
Svenska produktionsmedelspriser	Svag ökning	Ner
Lönsamhet	Risk för försämring	
Valutakurs SEK/USD	Små förändringar	Försvagats

Läget i Östeuropa har fortfarande stor betydelse kortsiktigt för prisutvecklingen på jordbruksprodukter. Tilltagande oro i Mellanöstern kan också komma att påverka prisutvecklingen. På södra halvklotet finns risk för torka, men läget ser ut att förbättras i Sydamerika. I Europa har vädret hittills varit gynnsamt för årets höstsådd.

I Sverige är årets skörd i stort sett avslutad. Jordbruksverkets preliminära skördestatistik publiceras i mitten av november.

Svag kvalitet på årets spannmålsskörd har lett till att en större andel än normalt inte uppfyllt kraven för livsmedelsanvändning. Prisskillnaden är därför stor mellan brödspannmål och foderspannmål.

Slakten av suggor har varit större än normalt under de senaste månaderna, det har inneburit att även semineringarna av suggor har minskat. Den senaste veckan har priset på griskött höjts av ett av de större slakterierna.

De ledande producenterna av gödning har försökt höja priserna under hösten men tilltagande konkurrens har gjort att prisökningarna hittills varit små.

Lantbruksbarometern för 2023 visar att lantbrukarnas upplevda lönsamhet försämrats under senaste året och nu är på de lägsta nivåerna sedan krisåret 2018.

Omvärldsfaktorer

Värdet på den svenska kronan i förhållande euron har varierat relativt mycket den senaste tiden. I mitten på september nåddes ett historiskt lågt värde på 12 kr därefter stärktes kronan till en nivå runt 11,50 kr för att därefter åter försvagas. Kronans värde mot dollarn har den senaste månaden legat stabilt runt 11 kr.

Priset på olja har under den senaste månaden rört sig inom intervallet 85 - 95 dollar per fat. Åtgärder inom OPEC+ för att begränsa produktionen, liksom ryska initiativ att dra ner exporten samt ökad politisk oro i Mellanöstern, verkar i prishöjande riktning medan svag ekonomisk utveckling i världen dämpar prisuppgången.

Det oroliga läget i Ukraina och Ryssland liksom den tilltagande oron i Mellanöstern fortsätter att påverka de internationella marknaderna för jordbruksprodukter. Ryssland genomför regelmässigt attacker mot ukrainska exportanläggningar för jordbruksprodukter. I vissa hamnar kan kapaciteten ha reducerats med så mycket som 30 - 40 procent. Ukraina har lyckats etablera en ny transportled genom Svarta havet efter att avtalet med Ryssland upphörde att gälla. Det finns i nuläget en viss osäkerhet om det är möjligt för Ukraina att transportera spannmål via Svarta havet av säkerhetsskäl. Ukraina exporterar även via hamnar i EU, senast i raden har en rutt via Lettland öppnats.

Ryssland är fortsatt mycket aktiva på exportmarknaderna på grund av att landet har bärgat en stor skörd under 2023 och att det finns lager kvar sedan förra året. Det finns en viss oro för att skördarna i de ledande producentländerna på södra halvklotet kommer att påverkas negativt av ogynnsam väderlek. I Sydamerika väntas gynnsammare väder medan torkan väntas bestå i Australien.

Torr väderlek under hösten i de sydöstra delarna av EU har lett till att prognoserna för majs och sojabönor skrivits ner. Höstsådden i Europa har hittills gynnats av lämpliga väderförhållanden med undantag för Finland och Estland där mycket nederbörd hämmat sådden.

I EU har produktionen av de flesta animalieprodukter fallit under 2023, det gäller särskilt för griskött. Animalieproduktionen i Sverige har för de flesta produktionsgrenar haft en starkare produktionsutveckling jämfört med EU-27.

Priserna på den globala marknaden för mejeriprodukter har återhämtat sig under september.

Vädersituationen

Skörden i Sverige bedöms nu vara avslutad liksom höstsådden. Jordbruksverket följer därför inte längre väderutvecklingen.

Produktion, priser och handel i Sverige

Skörden 2023 är mer eller mindre avslutad med undantag för sockerbetor. Jordbruksverkets preliminära skördestatistik publiceras i mitten av november. Generellt sett kommer skörden av de flesta grödor att bli mindre än normalt och av sämre kvalitet. För vall och beten har dock de allvarliga farhågor som fanns från försommaren inte besannats fullt ut. I de flesta delar av landet har foderbehovet kunnat täckas även om det fortfarande finns oro för brist på halm.

Eftersom en förhållandevis stor del av spannmålsskörden inte uppfyller kravet för livsmedel är prisskillnaden mellan brödspannmål och foderspannmål större än normalt.

Slakteribranschen har framfört att det kan uppstå brist på griskött inför julhelgen. Under de senaste månaderna har slakten av suggor varit större än normalt vilket också avspeglas i färre semineringar. Minskande produktion i EU och en svag krona har gjort att importen hittills under 2023 åter är på samma nivåer som under pandemin. I samband med utbrottet av svinpest i Sverige fanns en oro för att det skulle leda till lägre producentpriser på griskött på grund av att exportmarknader skulle stängas och att förtroendet för griskött skulle försämrats även bland svenska konsumenter. Producentpriserna för griskött har varit oförändrade sedan sjukdomsutbrottet, men vecka 44 höjde ett av de större slakterierna grispriset med 45 öre per kg. Minskad tillgång på griskött inom landet i kombination med begränsad tillgång på importerat griskött borde skapa utrymme för ytterligare högre grisköttspriser. Å andra sidan begränsar den svaga ekonomiska utvecklingen möjligheterna till att höja priserna i konsumentledet. För producenterna finns möjligheter till lägre foderpriser under det kommande året vilket skulle kunna öka intresset för att öka produktionen. Oro för högre räntor dämpar intresset för att öka produktionen.

Mjolkproduktionen ligger fortsatt kvar på en hög nivå jämfört med de närmast föregående åren. En förklaring kan vara att ekologiska producenter övergått till konventionell produktion, där avkastningen är högre. De senaste månaderna tycks dock takten i minskningen av ekologisk mjölkproduktion ha avtagit. Nederländska mejeriet Friesland Campina höjer mjölkpriset för första gången i år, med motsvarande 15 svenska öre per kg mjölk. Dock håller Arla för femte månaden i rad sitt a-contopris för mjölk oförändrat.

Under första halvåret 2023 minskade äggproduktionen i Sverige med 12,4 procent, orsaken till minskad produktion beror främst på omfattande utbrott av salmonella hos en av landets största producenter. Problem med salmonella har fortsatt under hösten vilket lett till ytterligare utslaktning av värphöns

Djurhållning, djurskydd och djurhälsa

Djurhållning och djurskydd

I det arbetsprogram som EU- kommissionen har lagt fram för 2024 omnämns endast arbete med skärpta djurskyddskrav för transport. I arbetsprogrammet för 2023 omnämndes hela paketet av djurskyddsregler men det är oklart vad som händer med detta nu, det är inte med på listan av tillbakadragna förslag. Förslagen kring transport ska enligt plan komma i december.

Djurhälsa: afrikansk svinpest

Möten har hållits med markägare som berörs av stängsling, kring dragningen av stängslet, men även om smittan och hur den sprids. För att förstärka övervakningen kan jägare från de kommuner som gränsar till den smittade zonen frivilligt skicka in prover från skjutna vildsvin. Det handlar om Avesta, Norberg, Sala, Skinnskatteberg, Smedjebacken, Surahammar och Västerås.

Produkt-, parti- och konsumentpriser i Sverige och EU

Det finns officiell produktprisstatistik publicerad till och med augusti 2023. Avräkningsprisindex för livsmedel totalt har fallit med 8,4 procent under perioden augusti 2022 – augusti 2023. Avräkningsprisindex för vegetabilieprodukter har fallit med 4,7 procent och för animalieprodukter med 11,4 procent. På en mer detaljerad nivå är oljeväxter, spannmål och mjölk bland de produkter där priset minskat mest. Priserna för foderväxter, kött samt frukt och bär har däremot ökat under perioden. Mellan juli och augusti 2023 har avräkningspriserna gått ner med en procent, prisnedgången har varit något större för vegetabilieprodukter jämfört med animalier.

I livsmedelsindustriledet steg priserna för livsmedel totalt med 6,4 procent under perioden augusti 2022 – augusti 2023.

Konsumentpriserna för livsmedel ökade med 7,0 procent under samma period, det var något mera än KPI totalt. Sammantaget betyder detta att avräkningspriserna haft en avvikande trend jämfört med de två senare leden i värdekedjan.

I EU har producentpriserna för de flesta animalieprodukter fallit under de senaste månaderna med undantag för kyckling.

Produktionsmedelspriser Sverige och EU

De ledande producenterna av gödning i EU har de senaste månaderna höjt priserna med hänvisning till stigande priser på naturgas. På grund av ökad konkurrens på EU-marknaden har prisuppgången hittills inte blivit särskilt stor. Jämfört med förra året är priserna på gödning fortsatt på en betydligt lägre nivå.

Den regniga väderleken i samband med skörd har gjort att stora mängder brödsäd har klassats som foderspannmål. Det har redan lett till att prisskillnaden mellan bröd- och fodersäd är större än normalt. I Sverige har foderpriser fallit under de senaste månaderna. Det kommer animalieproducenterna till nytta.

Jordbruksverkets statistik för priser på produktionsmedel avser tiden till och med augusti 2023. Under perioden augusti 2022 – augusti 2023 har produktionsmedelsprisindex gått ner med 6,9 procent. Prisnedgången har varit störst för gödning, energi och foder. Mellan juli 2023 och augusti 2023 har produktionsmedelspriserna stigit med 1,2 procent.

Lönsamhet

Sektorskalkylen för 2022 visar att jordbrukets företagsinkomst uppgick till 18 mdr kronor, det är en ökning med 5 mdr kronor jämfört med 2021. Företagsinkomsten för 2022 är den högsta som uppnåtts.

Lantbruksbarometern för hösten 2023 har publicerats av Ludvig & Co och Swedbank i samarbete. Den upplevda lönsamheten i lantbruket har kraftigt försämrats under senaste året och är nu på de lägsta nivåerna sedan krisåret 2018. Lantbruksbarometern lyfter fram en oro för att minskade nyinvesteringar i lantbruket innebär att målet om en ökad försörjningsberedskap är hotad. Likaså kräver en hållbar omställning i lantbruket stora investeringar. Även Lantmännen har i en prognos över läget för 2023 års skörd lyft fram den svåra situation som råder för växtodling i Sverige. Höga kostnader för de insatsvaror som använts i kombination med både dålig avkastning och svag kvalitet leder till låg lönsamhet under 2023. Lantmännen bedömer att årets situation är värre än under 2018.

Statistik från Tillväxtanalys visar att antalet företag med jordbruk och skogsbruk som gått i konkurs under perioden januari – september 2023 uppgår till 54 stycken, det är en ökning 14 stycken jämfört med förra året. Jämfört med andra branscher är det mycket få företag som går i konkurs inom jordbruk och skogsbruk.

I detta ärende har avdelningschefen Olof Johansson beslutat. Mattias Gotting har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har också Bengt Johnsson, Lena Niemi Hjulfors och verksjuristen Sara Sundelius deltagit.

Olof Johansson

Mattias Gotting

Skrivelsen har signerats digitalt och saknar därför namnunderskrifter.